

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Csitos Eszter ügyvéd (felperesi jogi képviselő címe) által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek a dr. Nagy Gábor László Ügyvédi Iroda (alperesi jogi képviselő címe, ügyintéző: dr. Nagy Gábor László ügyvéd) által képviselt alperes neve (alperes címe) alperes ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2021. április 27-én kelt 5.G.40.090/2021/6-I. számú ítélete ellen a felperes 7. sorszámú fellebbezése folytán meghozta az alábbi

k ö z b e n s ő í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja és

megállapítja, hogy a peres felek között 2008. november 19-én ügyletazonosító számon kötött „Ingatlancélú kölcsönszerződés vásárlásra (.....)” elnevezésű kölcsönszerződés érvénytelen; és

az elsőfokú perköltségre vonatkozó rendelkezést mellőzi.

A másodfokú perköltséget 302.500 (háromszázkétezer-ötszáz) forint le nem rótt fellebbezési illetékben, továbbá a felperesnél 94.500 (kilencvennégyezer-ötszáz) forint ügyvédi munkadíjban, az alperesnél 50.000 (ötvenezer) forint + áfa összegű ügyvédi munkadíjban állapítja meg.

A közbenső ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s:

A felperes keresete, az alperes ellenkérelme

[1] A felperes az elsőfokú eljárás során megváltoztatott keresetében elsődlegesen az A. M. H. Zrt.-vel mint hitelezővel (a továbbiakban: az alperes jogelődje) 2008. november 19-én ügyletazonosító számon kötött svájci frank alapú, „Ingatlancélú kölcsönszerződés vásárlásra (.....)” elnevezésű kölcsönszerződés (a továbbiakban: kölcsönszerződés) érvénytelenségének a megállapítását kérte elsődlegesen a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: rHpt.) 213. § (1) bekezdés a) és e) pontjai alapján. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként a szerződés érvényessé nyilvánítását kérte annak megállapításával, hogy 4.089.058 forint összegű túlfizetésben van.

Másodlagosan az árfolyamkockázatot rá hárító szerződéses kikötések tisztességtelenségének a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 209. § (1) bekezdésén alapuló megállapítását és ebből eredően a teljes szerződés érvénytelenségének a megállapítását kérte arra hivatkozással, hogy az alperes jogelődje által az árfolyamkockázatról adott tájékoztatás, a szerződésnek az árfolyamváltozás terhét rá telepítő rendelkezései nem világosak, nem egyértelműek, és az árfolyamkockázatot rá hárító szerződéses kikötésekből rá nézve egyértelműen jelentős egyenlőtlenség származik. Az árfolyamkockázatot rá hárító szerződéses kikötések tisztességtelenségéből eredő, a teljes szerződésre kiható érvénytelenség jogkövetkezményeként a szerződés érvényessé nyilvánítását kérte annak megállapításával, hogy őt az árfolyamváltozásból eredő teher 5%-os mértékben terheli, ezért 3.781.012 forint összegű túlfizetésben van.

[2] Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.

Az elsőfokú bíróság határozata

[3] A Fővárosi Törvényszék a 2021. április 27-én hozott 5.G.40.090/2021/6-I. számú ítéletével a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 napon belül 300.000 forint perköltséget és az államnak külön felhívásra 420.000 forint illetéket.

[4] A lefolytatott bizonyítás eredményeként megállapította, hogy a felperes mint adós és az alperes jogelődje mint hitelező között 2008. november 19-én svájci frank alapú, ingatlancélú fogyasztói kölcsönszerződés jött létre hitelazonosító számon. A felperes ugyanezen a napon közjegyzői okiratba foglalt tartozáselismerő és egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozatot is tett a szerződésből eredő kötelezettségei teljesítésére, továbbá a szerződéskötést megelőzően, 2008. szeptember 25-én kockázatfeltáró nyilatkozatot írt alá. A kölcsönszerződés I.2. pontja szerint a jóváhagyott finanszírozási igény összege 7.000.000 forint, a kölcsön keretösszege 43.611,45 svájci frank. A kölcsön kezdő napja 2009. január 15., lejáratja 2034. január 15. Az elsőfokú ítéletben részletesen ismertette a szerződésnek és a kockázatfeltáró nyilatkozatnak a per eldöntése szempontjából releváns további tartalmát.

[5] Megállapította, hogy az alperes jogelődje 2008. november 27-én folyósítási értesítőt (értesítő levél) adott ki, amely szerint a fennálló tőketartozás összege 43.547,8 svájci frank. Az alperes jogelődje a kölcsönszerződést a 2016. június 21-én kelt, a felperes részére 2016. június 28-án kézbesített nyilatkozatával felmondta. Az alperes jogelődje a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: DH2 törvény) szerinti elszámolási kötelezettségét teljesítette. Az alperes jogelődje 2020. november 30-i hatállyal beolvadt az alperesbe.

[6] Az alperes érdemi védekezésére tekintettel elsődlegesen a kölcsönszerződés fogyasztói jellegét vizsgálta. A szerződés elnevezése és annak I.1. pontja, az Üzletszabályzat I.4. pontja, valamint az rHpt. 2. számú melléklet III.4., III.5. és III.13. pontjai alapján megállapította, hogy a szerződés fogyasztói kölcsönszerződés. Utalt arra, hogy a szerződést maga az alperes jogelődje is fogyasztói kölcsönnek tekintette, mert a DH2 törvény szerinti elszámolást elvégezte.

[7] A szerződés I.2., II.1.2. és II.1.3. pontjaiban, valamint az Üzletszabályzat III.4.4. pontjában foglaltak tartalma alapján megállapította, hogy a szerződés az rHpt. 213. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott okból nem semmis, a szerződés tartama megfelel az 1/2016. PJE határozat 1. pontjában megfogalmazott követelményeknek. A szerződés I.7., I.3. és II.5.1. pontjaiban, valamint az Üzletszabályzat III.5.4. III.5.5. pontjaiban foglaltak tartalma alapján arra a következtetésre jutott, hogy a szerződés az rHpt. 213. § (1) bekezdés e) pontja alapján sem érvénytelen, mert annak tartama megfelel az 1/2016. PJE határozat 2. pontjában foglaltaknak.

[8] Az árfolyamkockázatot a felperesre hárító szerződéses rendelkezések tisztességtelenségére alapított kereseti kérelemmel kapcsolatban idézte az rHpt. 209. § (1)-(5) bekezdésében foglaltakat és ismertette 2/2014. PJE határozatban írottakat. Kifejtette, hogy a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: DH1) törvény 3. § (1) bekezdése az árfolyamrést nyilvánította tisztességtelenné, míg a 4. § (1) bekezdése az egyoldalú kamatemelést, költségemelést és díjemelést lehetővé tevő szerződéses kikötések tisztességtelenségére állított fel vélelmet. E jogszabály a deviza alapú kölcsönszerződések egyéb okból fennálló érvénytelenségét nem érintette, ezért azok bírósági eljárás keretében egyedileg vizsgálhatók. A szerződés forintosítása jogalkotói szerződésmódosítás, amely az érvényesnek tekintett szerződésekben rejlő árfolyamkockázatot szüntette meg. Erre tekintettel a forintosítás a szerződés érvényessége körében nem bír jelentőséggel.

[9] A 2/2014. PJE határozat III.1. pontjában kifejtettek alapján kiemelte, hogy annak ellenére vizsgálható a szerződés árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezésének a tisztességtelensége, hogy a rPtk.-nak a szerződéskötéskor hatályos szövege nem tartalmazott olyan rendelkezést, amely lehetővé tette a főszolgáltatás körébe tartozó általános szerződési feltételek tisztességtelenségének a vizsgálatát, sőt az rPtk. 209. § (4) bekezdése ezt kifejezetten kizárta.

[10] A továbbiakban az alperes jogelődje által az árfolyamkockázatról adott tájékoztatást és annak következményeit a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (a továbbiakban: Irányelv) rendelkezései [3. cikk (1) bekezdés, 4. cikk (2) bekezdés], az EUB ítélkezési gyakorlata és a 2/2014. PJE határozatban foglaltak szerint vizsgálta. Az EUB joggyakorlata körében figyelembe vette a C-51/17. számú ítélet 50. pontjában, a C-26/13. számú ítélet 40. és 41. pontjában, a C-118/17. számú ítélet 48. pontjában és a C-415/11.

számú ítélet rendelkező része 2. pontjában megfogalmazott szempontokat. Mindezekből arra a következtetésre jutott, hogy a tisztességtelenség megállapítása egy kétlépcsős vizsgálatot tesz szükségessé: elsőként az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződéses rendelkezések világosságát és érthetőségét, ennek hiányában e feltételek tisztességtelenségét kell vizsgálni.

[11] Kifejtette, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződéses rendelkezések tartalmukat illetően vagy tájékoztató, vagy az árfolyamkockázatot a fogyasztóra terhelő szerződéses kikötések. A tájékoztatás az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő szerződéses feltételnek az adós kötelezettségeire gyakorolt hatását hivatott ismertetni. Amennyiben e feladatának megfelel, abban az esetben a 2/2014. PJE határozat szerint a világos és érthető tájékoztatás vélelmezett. Amennyiben tehát a fogyasztó a jogszabály által előírt tájékoztatást megkapta, a kockázatfeltáró nyilatkozatot aláírta, akkor azt ellenkező bizonyításig úgy kell értékelni, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül őt terhelő volta számára világos és érthető volt, illetve annak kellett lennie. Mindezekre tekintettel elsőként azt vizsgálta, hogy a tájékoztatás az előbbi követelményeket az EUB ítélezési gyakorlatában kifejtettekre is figyelemmel kielégíti-e. A kockázatfeltáró nyilatkozat tartalmi vizsgálat alapján arra a következtetésre jutott, hogy az eleget tesz az EUB C-126/17., C-186/16. és C-51/17. számú ítéletében megfogalmazott követelményeknek. Az elsőfokú bíróság értelmezése szerint a kockázatfeltáró nyilatkozat 1. pontja részletesen elmagyarázza a deviza alapú kölcsön jellegadó sajátosságát, azt, hogy a kölcsönt az alperes svájci frankban tartja nyilván, a 2. pont egyértelműen kifejezésre juttatja, hogy a forintkölcsönhöz képest alkalmazott alacsonyabb kamatláb következménye további költségek és kockázatok felmerülésének lehetősége a felperesnél, a 3. pont részletesen leírja, hogy az alperes forintban folyósítja a kölcsönt, a felperes azt forintban törleszti és az alperes a deviza átváltás során eltérő folyósítási és törlesztési árfolyamot alkalmaz. A 4. pont kitér a kamatláb változásának a felperes fizetési kötelezettségére gyakorolt hatására is. A kockázatfeltáró nyilatkozat 4. pontja közérthetően tartalmazza az árfolyamváltozás lehetőségét annak rögzítésével, hogy a devizában nyújtott és nyilvántartott, forintban folyósított és törlesztett kölcsönöknél az árfolyamváltozások hatásaként a deviza alapú kölcsönök havi törlesztőrészelete a forintkölcsönöknél gyakrabban és nagyobb mértékben változhat. A kockázatfeltáró nyilatkozat közérthető tájékoztatást tartalmaz arról is, hogy ez miképpen befolyásolja a fogyasztó felperes fizetési kötelezettségét. A kölcsönszerződés II.5.3. pontja rögzíti, hogy az árfolyamváltozásból származó fizetési kötelezettség teljes egészében a felperest terheli. Ez alapján iratellenesnek tartotta a felperesnek azt a hivatkozását, hogy a kölcsönszerződés a felperes terhére 5%-os árfolyamváltozást rögzít, mert ilyen rendelkezést a szerződés nem tartalmaz. A 2/2014. PJE határozat III.1. pontjában kifejtetteket figyelembe véve megállapította azt is, hogy a kölcsönszerződés egyetlen rendelkezése sem értelmezhető úgy, hogy az árfolyamkockázat nem valós, illetve, hogy az árfolyamkockázat kedvezőtlen alakulásának felső határa lenne. Mindezek alapján azt állapította meg, hogy az alperes jogelődje által adott tájékoztatás az átlagos fogyasztó mércéjén keresztül megítélt felperes számára világos és érthető tájékoztatást tartalmazott az árfolyamkockázatról és annak a szerződésre gyakorolt hatásáról, ezért az árfolyamkockázatot a felperesre hárító szerződéses rendelkezések tisztességtelensége az Irányelv 4. cikk (2) bekezdése alapján nem volt vizsgálható.

[12] Az elsőfokú bíróság értelmezése szerint a 2/2014. PJE határozat az Irányelv szabályainál szigorúbb védelmet biztosít a fogyasztók számára, mert az Irányelvvel szemben

az érvénytelenség jogkövetkezményét fűzi a főszoolgáltatás körébe tartozó nem világos és nem érthető általános szerződési feltételekhez abban az esetben, ha a tájékoztatás tartalma, vagy annak elmaradása folytán a fogyasztó alappal gondolhatta úgy, hogy az árfolyamkockázat nem valós, vagy az őt csak korlátozott mértékben terheli. Ez a helyzet akkor áll fenn, ha a fogyasztó az árfolyamváltozás várható alakulásáról, maximális mértékéről konkrét, hitelt érdemlőnek tűnő, később azonban tévesnek bizonyuló tájékoztatást kapott. A nem megfelelő tájékoztatás tényét és azt, hogy ennek következtében a szerződés árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése számára nem volt világos és érthető az adott esetben a felperesnek kellett bizonyítania. A felperesnek azonban tanúkihallgatására irányuló bizonyítási indítványa nem volt, ezért a bizonyítatlanság következményét a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 3. § (3) bekezdése alapján a terhére értékelte.

[13] A perköltségről az rPp. 78. § (1) bekezdése, a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) és (6) bekezdése, valamint a 6/1986. (VI.22.) IM rendelet 14. §-a alapján határozott.

A felperes fellebbezése

[14] Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes nyújtott be fellebbezést, amelyben elsődlegesen azt kérte, hogy a másodfokú bíróság változtassa meg az elsőfokú bíróság ítéletét, és közbeni ítélettel állapítsa meg a szerződés érvénytelenségét az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás tisztességtelen volta miatt. Másodlagos fellebbezési kérelme az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére, és az elsőfokú bíróság per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítására irányult. Fellebbezésében úgy nyilatkozott, hogy az elsődleges kereseti kérelem körében nem terjeszt elő fellebbezést az elsőfokú ítélet ellen.

[15] Az árfolyamkockázatot rá hárító szerződéses rendelkezésekkel kapcsolatban kiemelte, hogy e kereseti kérelemmel kapcsolatban az elsőfokú bíróság téves jogértelmezés folytán téves következtetésre jutott, és a kockázatfeltáró nyilatkozatot a szöveggörnyezetből kiemelten értelmezte. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság az uniós jogot és az EUB döntéseit nem vette figyelembe, mert első ránézésre világosnak és érthetőnek minősítette az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatást, de azt kellő mélységében nem vizsgálta meg.

[16] Kiemelte, hogy az EUB C-135/77. számú ítéletében foglaltak szerint az előzetes döntéshozatali eljárásban kihirdetett ítélet rendelkező részében írtak kötik a tagállami bíróságot az uniós jog értelmezése körében, a döntés indokainak figyelembevételével. Ebből is következik, hogy az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás tisztességtelenségének megítélése során az EUB által felállított követelményrendszer megvalósulását összességében kell vizsgálni, azt nem lehet taxatív felsorolásnak tekinteni. Ezen kívül nem lehet egyes elemeket kiragadottan értékelni, hanem a szerződés egyéb rendelkezéseinek figyelembevételével kell megítélni, hogy a nyújtott tájékoztatás megfelel-e a tisztességes tájékoztatással szemben felállított követelményrendszernek. Felhívta a figyelmet az EUB C-51/17. számú ítéletének 2. pontjára, amelynek értelmében az árfolyamkockázatra vonatkozó feltétel nincs kizárva az Irányelv hatálya alól, és idézte az ítélet 3. pontját.

[17] A tájékoztatás elvárt tartalmával kapcsolatban hivatkozott az EUB C-186/16. számú ítélete 44., 49. és 51. pontjaiban, a C-227/18. számú végzés 40. pontjában, a C-26/13. számú ítélet 75. pontjában és a C-776/19.-C-782/19. számú egyesített ügyekben hozott ítélet 69., 74. és 97. pontjaiban foglaltakra, továbbá a Kúria BH2021. 141. számon közzétett eseti döntésében megfogalmazott szempontokra. Álláspontja szerint a kockázatfeltáró nyilatkozatnak az a tartalma, amely a törlesztőrészletek változása körében forint leértékelődést vagy deviza erősödést rögzít, semmilyen formában nem utal az EUB ítélkezési gyakorlata által elvárt módon a tagállam fizetőeszköze súlyos leértékelődésének a futamidő alatt is bekövetkező valószínűségére és arra, hogy ennek következtében a fogyasztó adós helyzete gazdaságilag nehezen viselhetővé is válhat. Az EUB C-227/18. számú végzése értelmében nem megfelelő az adott tájékoztatás, ha az csupán annyit tartalmaz, hogy az árfolyamváltozás a törlesztés tekintetében növekedést eredményezhet. A kockázatfeltáró nyilatkozatban nyújtott tájékoztatás alapján azt valóban számításba vehette, hogy a kölcsönszerződéshez kapcsolódik árfolyamkockázat, de az átlagos fogyasztó mércéjével megítélve a tájékoztatás tartalmából azt nem ismerhette fel, hogy pontosan mit jelent és milyen következményekkel jár az, hogy az árfolyamkockázatot viselni tartozik. Ezt erősíti, hogy több helyen megjelenik az alperes által számított 5%-os árfolyamváltozás, mert mind a szerződés, mind az értesítő levél tartalmaz ezzel kapcsolatos utalást. Hivatkozott a 2/2014. PJE határozat szóhasználatára, amely szerint a fogyasztó számára egyértelműen felismerhetőnek kell lennie az árfolyamkockázat mibenlétének és annak, hogy a reális kockázat akár korlátlan is lehet. Erre tekintettel a 2/2014. PJE határozat 1. pontjában írtakat a később meghozott EUB ítéletekben meghatározott szempontokkal együtt értékelve azt lehet megállapítani, hogy még abban az esetben is, ha az 5%-os árfolyamkockázati korlát nem irányadó, a korlátlanság akkor sem olvasható ki a szerződésből.

[18] Álláspontja szerint jelentősége van a kockázatfeltáró nyilatkozat formájának és szövegezésének is. A kockázatfeltáró nyilatkozat már az első mondatban rossz fogalommeghatározást ad a szerződéses ügylet kapcsán, ezért a jóhiszeműség és a tisztesség elvét sérti a figyelemfelhívás. Ezt követően értelmezi a kockázatfeltáró nyilatkozat az eladási és vételi árfolyamok alkalmazásával kapcsolatos rendelkezéseket, azokat átváltási árfolyamként rögzítve. Ezt követően szintén az átváltással kapcsolatos rendelkezések fényében vezeti fel az árfolyamváltozásból eredő törlesztő részlet növekedés vagy csökkenés lehetőségét. Hangsúlyozta, hogy mivel mind a kedvező, mind a kedvezőtlen változás, és az ezekre vonatkozó magyarázat szerepel a szövegezésben, egyértelműen annak kiegyenlítetttségét, nem pedig a korlátlanságát láthatta előre, de különösen nem az egyértelmű hátrányt.

[19] Felhívta a figyelmet arra is, hogy az Európai Unió Rendszerkockázati Testületének 2011. évi ajánlása megállapította, hogy a pénzügyintézetek alulárasták a deviza alapú termékeket, alulárastott árfolyamkockázattal számoltak, amiből az következett, hogy a kockázatra vonatkozó tájékoztatásuk is csak ennek megfelelő lehetett.

[20] Hivatkozott az rPtk. 209. § (1)-(5) bekezdésében és a 209/A. § (2) bekezdésében, valamint az Irányelv 4. cikk (2) bekezdésében, az 5. cikkében és a 6. cikk (1) bekezdésében foglaltakra, amelyre tekintettel a szerződésben foglalt árfolyamkockázattal kapcsolatos feltétel a C-51/17. számú ítéletben és a C-227/18. számú végzésben megfogalmazott követelményeket figyelembe véve nem felel meg a világos és érthető megfogalmazás követelményének.

[21] Az Irányelv 6. cikk (1) bekezdése alapján kifejtette, hogy a kölcsönszerződés elsődleges tárgyát az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződési feltétel határozza meg, ezért a szerződés érvényben tartása jogilag nem lehetséges, az ellentétes az érdekeivel. Tekintettel arra, hogy az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás nem világos, nem érthető, az árfolyamkockázattal kapcsolatos szerződéses rendelkezés az rPtk. 209. § (4) bekezdése alapján tisztességtelen, ezért az rPtk. 209/A. § (2) bekezdése alapján a kölcsönszerződés érvénytelen.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme

[22] Az alperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a döntéshez szükséges tényeket feltárta, az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás megfelelő voltával kapcsolatban helytálló következtetésre jutott.

[23] Hivatkozott arra, hogy a perbeli kockázatfeltáró nyilatkozattal egyező tartalmú tájékoztatást több felsőbb bíróság is vizsgálta és azt megfelelőnek tartotta. Ismertette többek között a Fővárosi Ítéltábla 10.Gf.40.426/2020/3. számú határozatának, a 9.Pf.20.645/2020/12. számú határozatának és a 20.Gf.40.008/2021/13. számú határozatának indokolását. Hivatkozott az Alkotmánybíróság 16/2021. (V.13.) AB határozatára az európai uniós jog alkalmazási körével kapcsolatban.

[24] Fenntartotta azt a hivatkozását, hogy a „DH törvények” a deviza kölcsönszerződések hátrányos következményeit orvosolták, azok a szerződéses feltételek pedig, amelyeket jogszabály rendez, nem tartoznak az Irányelv hatálya alá. Ennek ellenére álláspontja szerint a C-51/17. számú ítélet 74. pontjában megfogalmazott követelménynek a kockázatfeltáró nyilatkozat 3. pontja és 4. pontja megfelel. A kölcsönszerződés 3. pontja meghatározza a törlesztőrészletek számát, tájékoztatást ad az ügyleti kamatról, a kezelési költségről és a folyósítási díj mértékéről, így a felperes a jövedelmi viszonyaihoz képest értékelhette a kölcsönből eredő kötelezettségeit, mert a szerződés szerinti, a türelmi időt követően fizetendő törlesztő részletet elismerten vállalni tudta. A C-260/18. számú ítélet 2. pontjára hivatkozva kifejtette, hogy nem bizonyított az, hogy 2008 augusztusában a forint árfolyamának adott mértékű változása várható. Álláspontja szerint nem életszerű, hogy 300 hónapos futamidejű kölcsön esetén a professzionális hitelező is előre lássa a pénzügyi folyamatokat. A felperes kellő tájékoztatást kapott a kölcsönügylet mechanizmusáról.

A másodfokú bíróság döntése és jogi indokai

[25] Az elsőfokú bíróság ítéletének nem volt az rPp. 228. § (4) bekezdése szerint jogerőre emelkedett rendelkezése, ezért a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet teljes egészében bírálta felül.

[26] A fellebbezés alapos.

[27] Az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére az rPp. 252. § (2) és (3) bekezdése alapján nem volt ok. Az elsőfokú bíróság a jogvita érdemi eldöntése érdekében a tényállás megállapításához szükséges bizonyítást lefolytatta, a tényállást helyesen állapította meg, az rPp. 3. § (3) bekezdése szerinti tájékoztatási kötelezettségének a felek tényállításaihoz és a saját jogi álláspontjához képest eleget tett, a kereset elutasításának indokait saját álláspontjához képest kifejtette. Az a körülmény sem vezethet az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezéséhez, hogy az elsőfokú bíróság a döntés meghozatala során nem vette figyelembe, vagy nem helytállóan értelmezte az EUB nemzeti bíróságokra kötelező, előzetes döntéshozatali eljárásban hozott ítéleteiben foglaltakat, mert ezt az érdemi felülbírálat során kell és lehet a másodfokú bíróság részéről orvosolni.

[28] A felperes keresete az rHpt. 213. § (1) bekezdésének a) és e) pontjain alapuló érvénytelenségi okok, továbbá az árfolyamkockázatot rá telepítő szerződési feltételek tisztességtelensége miatt a teljes szerződésre kiható érvénytelenség jogkövetkezményeinek a levonására irányult. A felperes a fellebbezésével nem támadta az elsőfokú ítéletnek azt a megállapítását, hogy a szerződés az rHpt. 213. § (1) bekezdésének a) és e) pontjai alapján nem érvénytelen. Erre figyelemmel a másodfokú bíróság a felperes fellebbezésével és az alperes fellebbezési ellenkérelmével érintett körben, az árfolyamkockázatot a felperesre telepítő szerződési feltételek tisztességtelensége kérdésében vizsgálta felül az elsőfokú bíróság ítéletét.

[29] A másodfokú bíróság nem értett egyet teljes körűen az elsőfokú bíróság e körben kifejtett álláspontjával, és nem értett egyet az elsőfokú bíróság jogi következtetésével.

[30] A 2/2014. PJE határozatban foglaltakra tekintettel helytállóan fejtette ki az elsőfokú bíróság, hogy a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződésnek az a rendelkezése, amely szerint az árfolyamkockázatot – a kedvezőbb kamatmérték ellenében – korlátozás nélkül a fogyasztó viseli, a főszolgáltatás körébe tartozó szerződéses rendelkezés, amelynek a tisztességtelensége főszabályként nem, kizárólag akkor vizsgálható, ha a tájékoztatás nem volt világos, illetve nem volt érthető. Az, hogy a kölcsönszerződésnek, illetve az ahhoz csatolt kockázatfelzáró nyilatkozatnak az árfolyamkockázatot az adósokra hárító rendelkezése világos, illetve érthető-e, a 2/2014. PJE határozat III.1 pontjában foglaltakból következően annak ellenére vizsgálható volt, hogy a kölcsönszerződést a felek az rPtk.-nak a 2009. évi XXXI. törvénnyel történt, 2009. május 22-től hatályos módosítása előtt kötötték. A 2/2014. PJE határozat III.1 pontjában kifejtettek szerint ha e vizsgálat eredményeként az állapítható

meg, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás nem volt világos, nem volt érthető (átlátható) a tájékoztatás hiánya vagy nem megfelelő volta miatt, ez önmagában megalapozza e rendelkezés tisztességtelenségét, és ennek következtében a szerződés érvénytelenségét, mert az érvénytelenség a konstrukció lényegi elemét érinti [rPtk. 239. § (2) bekezdés].

[31] A másodfokú bíróság abban a kérdésben is egyetértett az elsőfokú bírósággal, hogy a tisztességtelenségből eredő érvénytelenség kérdésének vizsgálatát nem zárja ki sem a DH1 törvény 3. § (1) bekezdése és a 4. § (1) bekezdése, sem az, hogy a deviza alapú kölcsönszerződést a jogalkotó az egyes fogyasztói kölcsönszerződésekből eredő követelések forintra átváltásával kapcsolatos kérdések rendezéséről szóló 2015. évi CXLV. törvénnyel jogalkotással módosította. A másodfokú bíróság azzal egészíti ki az elsőfokú bíróság indokolását, hogy a tartozás jogszabályban rögzített árfolyamon történő forintra váltása csak az árfolyamkockázatot érvényesen áthárító szerződések esetében alkalmazható, és nem zárja ki a tisztességtelenségből eredő érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonására irányuló kereset teljesíthetőségét.

[32] Az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás tisztességtelenségének vizsgálata során abból kellett kiindulni, hogy az uniós jog a Lisszaboni Szerződést jóváhagyó kormányközi konferencia Záróokmányának 17. számú mellékletében vállaltak szerint elsőbbséget élvez minden tagállamban. Az EUB C-14/83. számú Sabine von Colson-ítélete 26. pontjában kifejtettekből következően a nemzeti, adott esetben az Irányelv átültetéséről gondoskodó jogszabályokat a nemzeti bíróságok az Irányelv szövegének és céljának megfelelően kötelesek értelmezni. Az EUB C-135/77. számú Bosch- ítéletében foglaltak szerint az előzetes döntéshozatali eljárásban kihirdetett ítélet rendelkező részében írtak kötik a tagállami bíróságot az uniós jog értelmezése körében, a döntés indokainak figyelembevételével. Az rPtk. tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó szabályai az Irányelv harmonizálását szolgálják, így azokat az uniós joggal összhangban, az uniós jog elsőbbségére és az EUB ítélkezési gyakorlatára tekintettel kell alkalmazni. Az EUB előzetes döntéshozatali eljárásban kifejtett álláspontja ugyanis a tagállami bíróság számára kötelező jelleggel magyarázza és pontosítja az uniós jogszabály jelentését és terjedelmét, ahogy azt annak hatálybalépésétől kezdődően értelmezni és alkalmazni kell, illetve kellett volna (C-92/11. számú RWE Vertrieb-ítélet 58. pont).

[33] A 2/2014. PJE határozatban foglaltak értelmében a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződésnek az a rendelkezése, amely szerint az árfolyamkockázatot – a kedvezőbb kamatmérték ellenében – korlátozás nélkül a fogyasztó viseli, a főszolgáltatás körébe tartozó szerződéses rendelkezés, amelynek a tisztességtelensége főszabályként nem, kizárólag akkor vizsgálható, ha a tájékoztatás nem volt világos, illetve nem volt érthető. Mindezek alapján a perben az rPp. 164. § (1) bekezdése alapján az alperes volt köteles bizonyítani, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatási kötelezettségét a kölcsönszerződés típusával és tartalmával összhangban, az rHpt. 203. § (6)-(7) bekezdésével előírt módon valóban teljesítette, tájékoztatása az árfolyamkockázat viselésével kapcsolatban világos és érthető volt, a tájékoztatás kiterjedt arra, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül kizárólag a felperest terheli, és az árfolyam felperesre nézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa.

[34] A feltételek tisztességtelenségének vizsgálata során a bíróságnak az Irányelv 4. cikkének (1) bekezdéséből, illetve az azt a hazai jogba átültető rPtk. 209. § (2) bekezdéséből eredő kötelezettsége, hogy vizsgálja az érintett feltételnek a szerződés más feltételeivel való kapcsolatát is. A kölcsönszerződés záró rendelkezései szerint a szerződés részévé váltak az alperes jogelődjének hatályos Üzletszabályzatában és Hirdetményében foglaltak is. Ennek megfelelően a szerződéskötéskor a szerződés részévé vált az alperes jogelődjének 2008. február 21. napjától hatályos „A. M. H. Zártkörűen működő részvénytársaság Lakossági Üzletszabályzat” elnevezésű üzletszabályzata (a továbbiakban: Üzletszabályzat). Ezt az alperes az elsőfokú eljárás során a bíróság rendelkezésére bocsátotta, a másodfokú bíróság a keresettel támadott szerződési feltételeket az elsőfokú bírósággal egyezően az Üzletszabályzatba foglalt feltételekkel együtt vizsgálta.

[35] Az EUB a C-26/13. számú ítéletében az Irányelv 4. cikk (2) bekezdésének értelmezésével, a világos és érthető megfogalmazás szempontrendszerével összefüggésben úgy foglalt állást, hogy általános elvárásként fogalmazta meg az alaki és nyelvtani érthetőség teljesülését, továbbá ezen felül olyan egyértelmű és érthető kritériumok megadását, amelyekből a fogyasztó előre láthatja a kikötés eredményeként jelentkező, őt érintő gazdasági következményeket. Kiemelte, hogy a fogyasztó számára ténylegesen lehetőséget kell biztosítani a szerződés valamennyi feltételének és a szerződéskötés következményeinek megismerhetőségére.

[36] A Kúria az EUB C-26/13. számú ítéletének kihirdetése után, annak irányadó szempontjai figyelembevételével hozta meg a 2/2014. PJE határozatát, amely szerint a világos és érthető megfogalmazás, továbbá az átláthatóság elvéből következően a fogyasztót olyan helyzetbe kell hozni a szerződéskötéskor, hogy megfelelően fel tudja mérni az általa vállalt kötelezettségeket, árfolyamkockázat esetén azt, hogy a jövedelme szerinti pénznem leértékelődésével annak hatása a fizetési kötelezettségére korlátlan. Az általános szerződési feltételekben szereplő, az árfolyamkockázat mibenlétére, tartalmára, viselésére vonatkozó kikötés akkor világos és érthető, ha az „átlagos fogyasztó” mércéjén keresztül megítélt konkrét fogyasztó számára felismerhető, hogy a számára kedvezőtlen árfolyamváltozás korlátozás nélkül őt terheli, annak felső határa nincs.

[37] Az EUB a C-51/17. számú ügyben hozott ítéletében lényegében megerősítette a C-186/16. számú ítéletében foglaltakat és kifejtette, hogy az árfolyamkockázattal kapcsolatos feltételnek nemcsak alaki és nyelvtani szempontból, hanem a konkrét tartalom vonatkozásában is érthetőnek kell lennie a fogyasztó számára, abban az értelemben, hogy az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó ne csupán azt legyen képes felismerni, hogy a nemzeti fizetőeszköz a kölcsön nyilvántartásba vétele szerinti devizához képest leértékelődhet, hanem értékelni kell tudnia egy ilyen feltételnek a pénzügyi kötelezettségekre gyakorolt – esetlegesen jelentős – gazdasági következményeit is.

[38] Az EUB a C-227/18. számú végzésben rámutatott, hogy az Irányelvben előírt világos és érthető megfogalmazás követelményének megfelel az a deviza alapú kölcsönszerződés is, amely úgy terheli a fogyasztóra az árfolyamkockázatot, hogy nem figyelmezteti kifejezetten arra, hogy az árfolyamváltozásnak nincs felső határa, de csak abban az esetben, ha egyfelől a fogyasztót nem csupán arról a lehetőségről tájékoztatták, hogy annak a devizának az árfolyama, amelyben a kölcsönszerződést megkötötték, emelkedhet vagy csökkenhet, hanem értékelni tudja az árfolyamkockázatnak a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt – esetlegesen jelentős – gazdasági következményeit is.

[39] Az árfolyamkockázat viselését szabályozó szerződési feltétel átláthatóságának megítélése során – a 2/2014. PJE határozatból és az EUB C-186/16. számú ügyben hozott ítéletének indoklásából is kitűnően – a felek közötti szerződés szövegén túl jelentősége van a pénzügyi intézmény részéről nyújtott tájékoztatásnak is [rPtk. 205. § (3) bekezdés, 209. § (1)-(2) bekezdés]. Ennek során a pénzügyi intézmény nem titkolhat el lényeges információt, nem adhat félreértelmezhető információt, lényeges körülményt nem állíthat be lényegtelenként, és nem hangsúlyozhatja a szolgáltatás vagy a pénzügyi eszköz előnyös tulajdonságait anélkül, hogy ezzel egyidejűleg a hátrányos tulajdonságok, illetőleg a kockázatok tárgyilagos és pontos bemutatására ne kerülne sor, és nem használhat az ügyfél számára érthetetlen és értelmezhetetlen kifejezéseket.

[40] Az EUB a C-51/17. számú ügyben hozott ítéletében azt is kifejtette, hogy egyedül az ügyben eljáró nemzeti bíróság feladata az adott ügy valamennyi körülményét figyelembe véve annak megítélése, hogy a fogyasztó megfelelő tájékoztatást kapott-e az árfolyamkockázatról.

[41] A fogyasztó számára alapvető jelentőséggel bír az, hogy a szerződéskötést megelőzően megismerheti-e a szerződési feltételeket és a szerződéskötés következményeit. Többek között ezen információk ismerete alapján dönti el, hogy az eladó vagy a szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételeknek elkötelezi-e magát (C-377/14. számú ítélet 64. pont). Csak a fogyasztó pénzügyi helyzetének és az adott hitelezési célnak megfelelő termékre vonatkozó információk szerződéskötést megelőző átadása és magyarázata nyújtanak ehhez megfelelő információt és segítséget.

[42] A másodfokú bíróság ebben a körben értékelte, hogy a fogyasztónak minősülő adós valóban csak akkor tud megalapozottan döntést hozni arról, hogy vállalja-e a kölcsönszerződés megkötésével járó kockázatot, és e kockázatokra is tekintettel a szerződésből eredő kötelezettségeket, ha megfelelő tájékoztatást kapott a kockázatokról, és elegendő idő állt a rendelkezésére a szerződés áttanulmányozására, rendelkezéseinek értelmezésére.

[43] A fogyasztótól valóban elvárható, hogy a rendszerint nagy összegű és hosszabb távra szóló ügylet jellegéhez, nagyságrendjéhez, a vállalt kockázat mértékéhez igazodóan

tájékoztadjon a szerződés megkötése előtt, a szerződési feltételeket tartalmazó okiratot – az átlagfogyasztótól elvárható gondossággal – áttanulmányozza, és ha a szerződésben olyan rendelkezéseket észlel, amelyeket nem ért, megfelelő magyarázatot igényeljen [2/2012. (XII. 10.) PK vélemény]. Az ebben a körben megnyilvánuló esetleges mulasztása, gondatlan eljárása azonban csak abban az esetben eshet a terhére, ha a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatás egyébként tisztességes tartalmú volt (Kúria Gfv.VII.30.090/2020/9. számú ítélet 42. pont).

[44] Az rPtk. 209. § (2) bekezdése értelmében a feltétel tisztességtelen voltának megállapításakor vizsgálni kell a szerződéskötéskor fennálló minden olyan körülményt, amely a szerződés megkötésére vezetett, továbbá a kikötött szolgáltatás természetét, az érintett feltételnek a szerződés más feltételeivel vagy más szerzésekkel való kapcsolatát is.

[45] Az alperes az elsőfokú eljárás során arra hivatkozott, hogy a szerződésben (különösen annak II.5., II.5.3., II.9.1. és II.13.4 pontjaiban) és a kockázatfeltáró nyilatkozatban írtak megfelelnek az árfolyamkockázatra vonatkozó részletes, világos és egyértelmű tájékoztatással szembeni elvárásoknak. Olyan hivatkozása nem volt, hogy a jogelődje akár szóban, akár írásban pl. szórólapon, reklámban a fentiekben túlmenő tájékoztatást adott volna a felperesnek az adott ügylet kockázatairól. Ilyen adat a perben más módon sem merült fel. Az elsőfokú bíróságnak ezért kizárólag a hivatkozott szerződéses és az Üzletszabályzatban foglalt rendelkezések, továbbá a kockázatfeltáró nyilatkozat tartalma alapján kellett vizsgálnia, hogy az alperes jogelődje adott-e tájékoztatást a kölcsönszerződésben rejlő árfolyamkockázatról, amennyiben igen, akkor a tájékoztatása érthető, világos és egyértelmű volt-e.

[46] A másodfokú bíróság egyetértett az alperessel abban, hogy a kölcsön deviza alapú voltát és az árfolyamkockázat felperesre történő áthárítását a szerződés a tájékoztatástól függetlenül is világosan tartalmazta, amelyet az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes, körültekintő, átlagos fogyasztónak fel kellett ismernie. Kizárólag a kockázat átvállalásának korlátlanlansága lehet olyan kérdés, amelynek mentén a kockázatvállalás tisztességtelensége vizsgálható.

[47] A másodfokú bíróság ebben a körben nem fogadta el a felperesnek azt a hivatkozását, hogy a szerződés I.2. pontjának második bekezdése alapján csupán korlátozott, 5% mértékű árfolyamkockázatot vállalt a szerződés teljesítésének teljes idejére. A hivatkozott szerződéses kikötésben szereplő 5% árfolyamtartalék szerepe nem a kölcsön visszafizetése során felmerülő árfolyamkockázat csökkentése vagy kiküszöbölése csupán a hitelbírálat és a kölcsön folyósítása közötti időszakban bekövetkező, a felperesre hátrányos árfolyamváltozás kiküszöbölése annak érdekében, hogy a felperes a kölcsönszerződés I.8. pontjában meghatározott folyósítási árfolyamhoz képest történő, számára kedvezőtlen, legfeljebb 5% árfolyam-elmozdulás esetén is hozzájusson a 7.000.000 forint svájci frankra átszámított összegéhez, legfeljebb 43.611,45 svájci frank keretösszeg erejéig.

[48] A felperes és az alperes jogelődje között létrejött kölcsönszerződés II.5.3. pontjának utolsó mondata („Az Adós köteles viselni a tartozás megfizetéséhez szükséges devizaátváltásból eredő valamennyi árfolyamkockázatot.”) és az Üzletszabályzat III.5.5. pontjának harmadik bekezdése („Az Adós köteles a Társaságnak haladéktalanul megfizetni a fizetési devizanemben kézhez vett összeg szerződéses devizanemre történő konvertálásából eredő bármely veszteséget. Az árfolyam változásából eredő kockázatot az Ügyfél köteles viselni.”) valóban az árfolyamváltozás kockázatát a felperesre hárító kifejezett rendelkezést tartalmaz. E feltételek csupán nyelvtani értelmezése alapján az alperes jogelődje valóban tájékoztatást adott a felperesnek arról, hogy az árfolyamváltozás kockázatát a felperes viseli. Az, hogy az árfolyamváltozás – akár a felperesre kedvező, akár reá hátrányos – hatásait a felperesnek kell viselnie, a kölcsönszerződésnek a havi törlesztőrészletek kiszámítására vonatkozó II.5.1. pontjából, II.5.2. pontjából és a II.9.1. pontjából, valamint az Üzletszabályzatnak a havi törlesztőrészletek kiszámítására vonatkozó III.5.3. pontjából, III.5.4. pontjából és III.5.5. pontjának első és második bekezdéséből is kitűnik. A kölcsönszerződés és az Üzletszabályzat hivatkozott pontjai azonban nem adnak tájékoztatást arról, hogy az árfolyamváltozásnak ténylegesen milyen hatása lehet a törlesztőrészletekre és ebből eredően a felperes fizetési kötelezettségére, ezért nem tekinthetők az árfolyamváltozás kockázatára vonatkozó tájékoztatásnak.

[49] Maga a kockázatfeltáró nyilatkozat is kizárólag arra alkalmas, hogy bemutassa a felperesnek a deviza alapú kölcsön működését és annak főbb jellemzőit. A kockázatfeltáró nyilatkozat 4. pontjának második és harmadik bekezdése csupán általános tájékoztatást ad arról, hogy abban az esetben, ha a forint árfolyama gyengül a svájci frankkal szemben (vagyis 1 svájci frankért a korábbinál több forintot kell fizetni), akkor a törlesztő részlet növekszik, míg ha a forint árfolyama erősödik a svájci frankkal szemben (vagyis 1 svájci frankért a korábbinál kevesebb forintot kell fizetni), akkor a törlesztő részlet csökken, továbbá, hogy a törlesztő részlet ingadozása a kamat- és az árfolyamváltozás irányának függvényében kedvezően és kedvezőtlenül is érintheti az adóst. A tájékoztatás ráadásul egyforma valószínűséggel utal arra, hogy a forint árfolyama csökkenhet vagy erősödhet a svájci frank árfolyamához képest, ezért azt a látszatot kelti, hogy a forint árfolyamának változása a svájci frankhoz képest mindkét irányba egyenlő valószínűséggel bekövetkezhet. Ez a tájékoztatás ezért semmilyen formában nem utal az elvárt módon a tagállam fizetőeszköze súlyos leértékelődésének a futamidő alatt is bekövetkező valószínűségére és arra, hogy ennek következtében az adós helyzete gazdaságilag nehezen viselhetővé is válhat. Az EUB C-227/18. számú végzése értelmében nem megfelelő az adott tájékoztatás, ha az csupán annyit tartalmaz, hogy a törlesztőrészlet változása az árfolyamváltozás függvényében kedvezően és kedvezőtlenül is érintheti az adóst. A kockázatfeltáró nyilatkozat 4. pontjának első bekezdésében foglalt, a devizában megállapított törlesztő részletek forintban megfizetendő ellenértéke változásának lehetőségéről adott az a tájékoztatás, amely szerint a deviza alapú kölcsön esetében az árfolyamváltozás hatásaként a kölcsön havi törlesztő részlete a forint kölcsönnél gyakrabban és nagyobb mértékben változhat, nem azonos tartalmú azzal, hogy a törlesztő részlet korlátlanul megnövekedhet, a felperes jövedelmi, vagyoni viszonyait meghaladó mértékűvé válhat. A lehetséges változás konkrét adatok, számok, arányok nélküli hivatkozása jelentheti azt is, hogy az csak nehezen viselhető, de teljesíthető fizetési kötelezettséget ró a fogyasztóra. A tájékoztató nem tartalmaz szemléltető, a forint árfolyamának a svájci frankhoz képest lehetséges változásaira modellezett eseteket, sem részletes és informatív magyarázatot a deviza alapú kölcsönügyletben rejlő – a forintügylettől eltérő – kockázatokra.

[50] A szerződés nem tért ki a fogyasztó fizetési kötelezettségének a kitettségre az árfolyam és a svájci frankra irányadó kamat változása szempontjából az egyes változók egyenként előidézett hatására, és az együttesen bekövetkező változásuk következményére a törlesztőrészek mértékében.

[51] Amennyiben a szerződésben és az Üzletszabályzatban szabályozott törlesztőrészlet változás alapján az árfolyamkockázat korlátlan viselésére vállalt kötelezettség lehetséges hatása világos és érthető lett volna, a szerződésben vállalt kötelezettségnek ezt a tartalmat kellett volna visszaadnia.

[52] A kölcsönszerződés I.7. pontja szerint a kölcsön kamatperiódusaira érvényes törlesztőrészek összegét és az árfolyamváltozások elkerülése érdekében a hitelező által javasolt többletbefizetést az értesítő levél tartalmazza. Ezen túlmenően a kölcsönszerződés II.1.3. pontja úgy rendelkezik, hogy az alperes jogelődje a folyósítás alapjául szolgáló deviza összegéről az értesítő levélben tájékoztatja az adóst, amely többek között tartalmazza a havi törlesztőrészletnek az árfolyamkockázatból származó hátrányos következmények elkerülése érdekében javasolt összegét forintban. Az adós a fizetési kötelezettségét az értesítő levél tartalma szerint köteles teljesíteni. A kölcsönszerződés II.5.1. pontjának utolsó bekezdése szintén tartalmaz az árfolyamkockázat elkerülése érdekében javasolt többletbefizetésre vonatkozó rendelkezést. A hivatkozott szerződéses feltételeket az Üzletszabályzat III.8. pontja úgy pontosítja, hogy a többletbefizetés teljesítését az esedékes fizetés pénzforgalmi rendszerben való indítása és annak tényleges teljesítése közötti, időközi árfolyamkockázat kivédése céljából javasolja. E szerződéses rendelkezések ugyan ténylegesen nem tekinthetők a fogyasztó által viselendő árfolyamkockázat behatárolásának, de azokat az rPtk. 207. § (1) bekezdésében foglalt értelmezési elvből kiindulva a fogyasztó felperes úgy érthette, hogy a hitelező által javasolt többletbefizetés teljesítésével képes kiküszöbölni a szerződésnek az árfolyamváltozásból eredő, a fizetési kötelezettségét hátrányos érintő következményeit. Mindez azt a látszatot kelti, hogy az árfolyamváltozásból eredő kockázat kezelhető, annak gazdaságilag hátrányos következményei a hitelező által javasolt többletbefizetéssel enyhíthetők.

[53] A fogyasztó számára alapvető jelentőséggel bír az, hogy a szerződéskötést megelőzően megismerheti-e a szerződési feltételeket és a szerződéskötés következményeit. Többek között ezen információk ismerete alapján dönti el a fogyasztó, hogy az eladó vagy a szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételeknek elkötelezi-e magát (C-377/14. számú ítélet 64. pont). Alapvetően a fogyasztó felelőssége annak megítélése, hogy melyik megállapodás felel meg leginkább az igényeinek és a pénzügyi helyzetének. Ehhez megfelelő információt és segítséget a fogyasztó pénzügyi helyzetének és az adott hitelezési célnak megfelelő termékre vonatkozó információk szerződéskötést megelőző átadása és magyarázata nyújthat.

[54] A felelős hitelezés és ennek körében a hitelképesség kötelező vizsgálatára vonatkozó közjogi normák nem kizárólag az adott pénzügyi intézmény prudens működését szolgálják, hanem nagyobb gazdasági összefüggések alapján és azok kezelésére is kerültek megalkotásra annak megelőzése céljából is, hogy a fogyasztók jelentős veszteségeket szenvedjenek el, amelyek következtében csökken a fogyasztói bizalom, és a túlzott lakossági eladósodottság kihatással van az egész ország gazdaságára.

[55] A felelős hitelezésnek ezért fogyasztóvédelmi célkitűzése is van, amely a szerződéskötést megelőző szakaszt kíséri, a fogyasztók jogainak magas szintű védelme érdekében. A hitelező azon kötelezettsége, hogy a hitelmegállapodás megkötését megelőzően értékelje a fogyasztó hitelképességét, a felelősségteljes hitelezés célját szolgálja, és azt hivatott biztosítani, hogy a nem fizetőképes fogyasztók ne jussanak hitelhez.

[56] A fogyasztók egyenlő és tisztességes kezelése a pénzügyi intézmény folyamatainak és szervezeti kultúrájának integrált része kell legyen, aminek célja a szerződéskötés során az ügyfél érdekeinek is megfelelő eljárás. A hitelképesség vizsgálata ezért a fogyasztók számára is fontos szempontokat jelenít meg, a hitelképesség felmérése és megállapítása esetén választható ki a fogyasztók számára megfelelő hiteltermék a fogyasztó pénzügyi helyzete, az ajánlott termék előnyeinek és hátrányainak, valamint a hitel céljának figyelembe vételével.

[57] A szerződéskötés megelőzően elvégzett vizsgálat szempontjai és a fogyasztó hitelképességének megállapítása alapján ezért a fogyasztó a termék jellemzőire, annak fizetési kötelezettségére gyakorolt vizsgált hatásaira vonhat le következtetést, ezért a vizsgálat tartalma és annak eredménye nem vonatkoztatható el teljes mértékben a felek magánjogi jogviszonyától, az nemcsak az azt előíró közjogi normák betartása szempontjából bír jelentőséggel.

[58] A peres felek szerződésének részévé vált Üzletszabályzat III.1.2. és a III.1.3. pontjából a felperes megalapozottan vonhatott olyan következtetést a szerződésből eredő kockázatra és annak fizetési terheire gyakorolt hatására, hogy a hitelképessége megállapítása értelmében a vizsgált teljesítőképessége megőrzése esetén képes lesz a futamidő alatt a szerződésből eredő kötelezettségeinek a teljesítésére.

[59] A kölcsönszerződés II.5.3. pontjából és az Üzletszabályzat III.5.5. pontjából következően a felperes azt vállalta a szerződésben, hogy ha a szerződés futamideje alatt a forint bármely okból, akár jelentős mértékben is gyengül, akkor is, akár a jövedelmi, vagyoni viszonyait meghaladó mértékben is megfizeti az így adódó bármely tartozást. Amennyiben a vállalt kötelezettség világos és érthető lett volna, a vállalt kötelezettségnek ezt a tartalmát kellett volna visszaadnia.

[60] Sem a kölcsönszerződésből, sem a kockázatfeltáró nyilatkozatból nem következik félreérthetetlen módon, hogy amennyiben a folyósítás napján érvényes árfolyamhoz képest a forint árfolyama gyengül, abban az esetben a devizában megállapított törlesztő részletek forintban megfizetendő ellenértéke korlátlanul megnövekedhet, a felperes jövedelmi, vagyoni viszonyait meghaladó mértékűvé válhat, aminek valós kockázata van a futamidő alatt is. Az ellentmondásoktól mentesen megszüvegezett és egyértelmű tartalom hiányában a felperes számára nem volt érthető és világos az általa viselni vállalt árfolyamkockázat korlátlansága, és nem láthatta a forint leértékelődésével annak eredményeként jelentkező, őt érintő gazdasági következményeket.

[61] A 2014/17/EU irányelv csak 2016. március 21-étől hatályos és az azt követően kötött szerződésekre alkalmazandó, de megalkotásának története és a célja jelentős a jelen perben. A preambulának 4. és 30. pontja alapján egyértelművé teszi, hogy a deviza alapú szerződést megkötő fogyasztók ténylegesen nem értették meg az általuk vállalt kötelezettség mibenlétét. Az irányelv preambulumbékezdéseiből az következik, hogy a fogyasztók azért kötötték meg a deviza alapú szerződéseket, mert azokat a forintkölcsönöknél előnyösebbnek hitték. A 6/2013. PJE határozat II.2.b) pontja is kifejti, hogy a deviza alapú kölcsönszerződések megkötésével az adósok célja az volt, hogy a forint kölcsönszerződések esetén irányadó kamatnál alacsonyabb kamattal jussanak kölcsönhöz.

[62] A 6/2013. PJE határozat értelmében a pénzügyi intézményt terhelő tájékoztatási kötelezettség nem terjedhet ki az árfolyamváltozás várható irányára és előre nem látható mértékére. Amennyiben az árfolyamváltozás irányát és mértékét a pénzügyi intézmény nem láthatta előre, úgy arról a fogyasztó sem tudhatott, vagyis egyik fél sem számolt a „vis maior” jellegű, nagymértékű árfolyamváltozást okozó esemény bekövetkezésével. A deviza alapú szerződés megkötésével a felperes tehát a szokásos pénzpiaci körülmények közötti árfolyammozgással együtt járó, nem korlátlan árfolyamkockázatot feltételezett. Ehhez képest ugyanakkor a szerződés támadott feltételei ezt a kockázatviselést korlátlanná teszik azzal, hogy a fogyasztó számára a deviza árfolyamkockázat tudatos felvállalására vonatkozó kötelezettségeről rendelkeznek.

[63] A felek közötti kölcsönszerződés és az Üzletszabályzat kikötései, továbbá a kockázatfeltáró nyilatkozat alapján a felperes – az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó mércéjén keresztül – azt számításba vehette, hogy a perbeli kölcsönszerződéshez kapcsolódik árfolyamkockázat, de nem ismerhette fel azt, hogy a kockázatviselésének nincs felső határa, az korlátlan, és azt sem, hogy az a fizetési kötelezettségeire milyen hatást gyakorol.

[64] A kölcsönszerződésnek a törlesztőrészlet változására vonatkozó feltételei nem érthetőek, mert az EUB C-51/17. számú ítéletének 4. kérdésre adott válaszából továbbra is értékelendő árfolyamrészre, valamint egyoldalú módosítási jogra tekintettel a felperes egyáltalán nem lehetett tisztában a kötelezettsége működési mechanizmusával és e mechanizmusnak a fizetési kötelezettségeire gyakorolt tényleges hatásával (C-26/13. számú „Kásler” ítélet). A fogyasztó felperes e három szerződési feltétel mellett nem tudta

megállapítani és ellenőrizni, hogy az aktuális fizetési kötelezettsége melyik feltételre visszavezethetően és hogyan változott.

[65] Mindezek alapján való tényként az állapítható meg, hogy az alperes jogelődje sem a szerződéskötést megelőzően, sem a szerződéskötéskor nem tájékoztatta a felperest az árfolyamváltozás kockázatnak a felperes kölcsönszerződésből eredő kötelezettségeire gyakorolt hatásáról. A tájékoztatás elmaradása folytán a felperes alappal gondolhatta úgy, hogy az árfolyamkockázat nem valós, vagy az őt csak korlátozott mértékben terheli.

[66] A Kúria a Gfv.VII.30.090/2020/9. számú ítélet 31. pontjában azt fejtette ki, hogy ha az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás nem volt világos, nem volt érthető (átlátható) a tájékoztatás hiánya vagy nem megfelelő volta miatt, ez önmagában megalapozza e rendelkezés tisztességtelenségét, ennek következtében a szerződés érvénytelenségét, mert az érvénytelenség a konstrukció lényegi elemét érinti [rPtk. 239. § (2) bekezdés].

[67] Az EUB C-776/19-C-782/19. számú egyesített ügyekben 2021. június 10-én hozott ítéletében az Irányelv 3. cikke (1) bekezdésének értelmezésével kapcsolatban kifejtettekből az következik, hogy valamely kölcsönszerződésnek azok a feltételei, amelyek előírják, hogy a számla pénzneme a deviza, a fizetés pénzneme pedig az ettől eltérő nemzeti fizetőeszközben van meghatározva, és amelyek következtében az árfolyamkockázatot – amelynek felső határa nem korlátozott – a kölcsönfelvevő viseli, a feleknek a szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idézhetnek elő a fogyasztó kárára, ha a szolgáltató az átláthatóság követelményét a fogyasztóval szemben tiszteletben tartva nem számíthatott észszerűen arra, hogy a fogyasztó egyedi megtárgyalást követően elfogadja az ilyen szerződési feltételekből eredő aránytalan árfolyamkockázatot.

[68] A szerződés támadott feltételei a szerződéből eredő jogokban és kötelezettségekben egyensúlytalan helyzetet teremtenek, mert miközben a felperes fogyasztó számára a deviza árfolyamkockázat korlátlan felvállalására vonatkozó kötelezettségéről rendelkeznek, addig a hitelező helyzetére az árfolyam változása nem hat ki, mert a felperes által történő visszafizetéskor forintban ugyanolyan értékű devizához jut, mint amennyit folyósított. Ezen túlmenően az egyensúlytalan helyzet azért is megállapítható, mert a szerződés a fogyasztónak nem biztosít egyoldalú, a saját jövedelme szerinti devizanemre való áttérést lehetővé tevő módosítási jogot, míg az I. rendű alperesi jogelőd javára e jog a kölcsönszerződés II.13.4. pontja alapján biztosított volt.

[69] Mindezek alapján a másodfokú bíróság az EUB a C-51/17. számú ügyben hozott ítéletében kifejtettekre is figyelemmel – amely szerint egyedül az ügyben eljáró nemzeti bíróság feladata az adott ügy valamennyi körülményét figyelembe véve annak megítélése, hogy a fogyasztó megfelelő tájékoztatást kapott-e az árfolyamkockázatról – az adott ügyben a bíróság rendelkezésére bocsátott okirati bizonyítékokat és a felek előadását az rPp. 206. § (1) bekezdésében foglaltak szerint értékelve az elsőfokú bíróságtól eltérően arra a következtetésre

jutott, hogy a korlátlan árfolyamkockázat viselésének a fogyasztóra telepítéséről szóló feltételek nem világosak, nem érthetőek, nem átláthatóak, és ezzel a felek viszonyában a felperes hátrányára egyensúlytalanságot okoznak, mert az alperes jogelődje jóhiszemű eljárása esetén az átláthatóság követelményét a felperessel szemben tiszteletben tartva észszerűen nem számíthatott arra, hogy a felperes az egyedi megtárgyalást követően elfogadja az ilyen szerződési feltételekből eredő aránytalan árfolyamkockázatot.

[70] Az árfolyamkockázat a deviza alapú kölcsönszerződések jellegéből következik [6/2013. PJE határozat III.2. a) pontjához tartozó indokolás], a deviza alapú kölcsönszerződés részét képező általános szerződési feltételeknek az árfolyamkockázat viselését szabályozó kikötései a szerződés főszolgáltatására vonatkoznak, ezért adott esetben nem világos, nem érthető jellegük miatt idézhetik elő a szerződés egészének érvénytelenségét, a kikötések tisztességtelenségén keresztül [2/2014. PJE határozat 1. pontjához tartozó indokolás].

[71] A felperes a szerződés érvénytelenségeinek jogkövetkezményére irányuló, a felek közötti elszámolásra is kiterjedő kereseti kérelmére tekintettel a Fővárosi Ítéltábla a felperest megillető jog fennállásáról az rPp. 213. § (3) bekezdése alapján döntést hozva a kölcsönszerződés érvénytelenségét közbenső ítéleti rendelkezéssel megállapította.

[72] A kölcsönszerződés tisztességtelenségén alapuló érvénytelenségének alkalmazható jogkövetkezményéről – az EUB C-118/17. számú ítéletében kifejtett szempontokra és a felperes kérelmére is figyelemmel – az elsőfokú bíróságnak kell döntenie a felek közötti elszámolásra is kiterjedően, a DH2 törvény 37/A. § (1) bekezdése és a 38. § (6) bekezdése szerinti felülvizsgált elszámolás adatainak alapulvételével.

[73] Mindezek alapján a Fővárosi Ítéltábla az rPp. 253. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú ítéletet részben megváltoztatta és a kölcsönszerződés érvénytelenségét közbenső ítéleti rendelkezéssel megállapította. A másodfokú bíróság a 4/2009. (XII.14.) PK vélemény II/3. pontja alapján a felperest megillető illetékfeljegyzési jogra tekintettel feljegyzett fellebbezési illetékből és a felek jogi képviselőinek a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja és az (5) bekezdése alapján – az alperesnél a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (6) bekezdése alapján a másodfokú eljárásban ténylegesen elvégzett képviseleti tevékenységre is figyelemmel – megállapított munkadíjából álló másodfokú perköltséget csupán megállapította, annak viseléséről az elsőfokú bíróságnak kell döntenie az eljárást befejező határozatában. A másodfokú perköltség megállapításának alapja az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 39. § (1) bekezdése alapján 3.781.012 forint, amely a másodfokú eljárásban vizsgált, az érvénytelenség jogkövetkezményeire is kiterjedő kereseti kérelemre tekintettel a vitássá tett követelés értéke.

[74] A másodfokú bíróság az rPp. 253. § (4) bekezdése alapján a per iratait visszaküldi az elsőfokú bíróságnak az érvénytelenség jogkövetkezményére és a keresettel érvényesített követelés összegére vonatkozó tárgyalás lefolytatása céljából.

Budapest, 2021. szeptember 15.

Dr. Pusztai Anita
a tanács elnöke

Dr. Lupóczné dr. Krammer Edit
előadó bíró

Dr. Gráner Zsófia
bíró